

СТРУКТУРА ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРАКТИЧНІЙ СТРІЛЬБІ

Шило Олексій Миколайович,

аспірант 4-го року навчання
кафедри стрільби та технічних видів спорту
Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
<https://orcid.org/0009-0005-7967-1468>

Письменник Олексій Вікторович,

магістрант 1-го року навчання
кафедри стрільби та технічних видів спорту
Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського
<https://orcid.org/0009-0005-7967-1468>

У статті розглянуто організаційні та структурні особливості змагальної діяльності у практичній стрільбі. Проаналізовано історичні передумови виникнення дисципліни та роль Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC) у стандартизації правил і принципів проведення змагань. Визначено ключові принципи оцінювання результатів спортсменів – точність, потужність і швидкість (DVC), а також наголошено на важливості дотримання правил безпеки.

Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком практичної стрільби в Україні та світі, зростанням кількості спортсменів і змагань, а також необхідністю систематизації організаційної структури цієї дисципліни. Аналіз принципів, дивізіонів, вікових категорій та рівнів змагань є важливим для стандартизації підготовки, підвищення результативності спортсменів і інтеграції української стрілецької спільноти у міжнародний спортивний простір.

Мета дослідження: встановити особливості змагальної діяльності у практичній стрільбі.

В ході дослідження нами запропоновано схему класифікації різновидів змагань у практичній стрільбі. Охарактеризовано систему поділу за видами зброї, класами та дивізіонами, віковими й гендерними категоріями, рівнем підготовки та масштабом змагань. Особливу увагу приділено рівням змагань IPSC – від клубних стартів до чемпіонатів світу, а також класифікаційній системі спортсменів (ICS). Зроблено висновок, що багаторівнева структура змагальної діяльності забезпечує справедливість і доступність практичної стрільби, сприяє її розвитку в Україні та інтеграції у світову спортивну спільноту.

Охарактеризовано основні особливості проведення та поділу змагань у практичній стрільбі з усіх видів зброї. Також у роботі описано історичні аспекти виникнення змагальної діяльності практичної стрільби у світі.

Ключові слова: практична стрільба, змагальна діяльність, організація змагань, структура змагань.

Shylo Oleksii, Pysmennyk Oleksii. The structure of competitive activity in practical shooting

The article examines the organizational and structural features of competitive activity in practical shooting. The historical prerequisites for the emergence of the discipline and the role of the International Practical Shooting Confederation (IPSC) in standardizing the rules and principles of conducting competitions are analyzed. The key principles for evaluating athletes' results are determined – accuracy, power and speed (DVC), and the importance of observing safety rules is emphasized.

The relevance of the study is due to the rapid development of practical shooting in Ukraine and the world, the growth in the number of athletes and competitions, as well as the need to systematize the organizational structure of this discipline. Analysis of the principles, divisions, age categories and levels of competitions is important for standardizing training, increasing the performance of athletes and integrating the Ukrainian shooting community into the international sports space.

The purpose of the study: to establish the features of competitive activity in practical shooting.

During the study, we proposed a classification scheme for the types of competitions in practical shooting. The system of division by types of weapons, classes and divisions, age and gender categories, level of training and scale of competitions is characterized. Special attention is paid to the levels of IPSC competitions – from club starts to world championships, as well as the athlete classification system (ICS). It is concluded that the multi-level structure of competitive activity ensures fairness and accessibility of practical shooting, promotes its development in Ukraine and integration into the world sports community.

The main features of conducting and dividing competitions in practical shooting with all types of weapons are described. The work also describes the historical aspects of the emergence of competitive practical shooting activities in the world.

Key words: practical shooting, competitive activity, organization of competitions, competition structure.

Постановка проблеми. Практична стрільба як вид спорту зародився у другій половині ХХ століття внаслідок розвитку динамічних змагань зі стрілецької зброї [4; 6; 8; 13; 16]. Головні критерії оцінювання результатів у цьому виді спорту – не тільки точність, але й швидкість виконання вправ [7; 10]. На відміну від відносно статичних стрілецьких дисциплін (кульова стрільба,

стендова стрільба), практична стрільба характеризується динамічністю, зміною стійок, багатоваріантністю завдань, динамікою руху спортсмена та необхідністю швидко приймати рішення під час виконання вправ [10; 14].

Міжнародна конфедерація практичної стрільби (International Practical Shooting Confederation – IPSC),

заснована у 1976 році, стала ключовим органом, що розробив і впровадив уніфіковані правила проведення змагань з різних видів стрілецької зброї [8; 13].

Змагальна діяльність у практичній стрільбі є складним багатокомпонентним процесом, який передбачає:

- відповідність зброї та спорядження визначеним правилам;
- дотримання принципів безпеки;
- класифікацію спортсменів за віком, статтю та дивізіонами;
- участь у змаганнях різних рівнів – від локальних клубних стартів до світових першостей;
- виконання вправ різної структури та складності.

Актуальність дослідження структури змагальної діяльності у практичній стрільбі полягає в тому, що цей вид спорту активно розвивається як в Україні, так і у всьому світі. Наявність стрілецьких клубів, розширення матеріально-технічної бази та інтеграція українських спортсменів у міжнародну спільноту IPSC зумовлюють потребу в науковому дослідженні організаційних та структурних аспектів практичної стрільби.

Мета: встановити особливості змагальної діяльності у практичній стрільбі.

Методи дослідження: аналіз наукової й методичної літератури, теоретичний аналіз та узагальнення, системний аналіз й елементи історичних методів досліджень, зокрема методу історико-порівняльного методу. Проаналізовано статuti та правила змагань низки національних та міжнародних федерацій практичної стрільби, зокрема і Федерації практичної стрільби України. За тематикою література охоплювала змагальну діяльність у практичній стрільбі, правила змагань, історія розвитку та становлення практичної стрільби як виду спорту.

Завдання:

1. Визначити основні ознаки різновидів змагань у практичній стрільбі.
2. Охарактеризувати основні особливості проведення та поділу змагань у практичній стрільбі з усіх видів зброї.
3. Описати історичні передумови виникнення змагальної діяльності у практичній стрільбі.

Результати дослідження. Практична стрільба як нова стрілецька спортивна дисципліна бере свій початок у США у 1950-1960-х роках. У цей період спостерігався активний інтерес до вдосконалення прикладної стрілецької зброї. Традиційні стрілецькі види спорту (кульова стрільба, стендова стрільба) не відображали реалістичних умов застосування зброї, оскільки передбачали статичні позиції, стандартизовані дистанції та відсутність рухової динаміки [7; 9; 17].

Перші турніри з практичної стрільби відбулися у Каліфорнії (США) в 1960-х роках. Саме тоді була сформульована ідея поєднання трьох ключових елементів – точності, швидкості та потужності як основи оцінювання результатів. Такий підхід дозволив давати оцінку не лише технічній підготовці стрільця, а й його здатності ефективно діяти в умовах, наближених до практичних [6; 7; 8].

У 1976 році в Колумбії (Міссурі, США) відбувся установчий конгрес, де було створено Міжнародну конфедерацію практичної стрільби. Ця організація стала керівним органом, що регламентував правила проведення змагань, стандарти безпеки та класифікацію дисциплін. Саме IPSC запровадила універсальну формулу *Diligentia – Vis – Celeritas* (точність – потужність – швидкість), яка визначає суть практичної стрільби [8; 13; 16].

У наступні десятиліття практична стрільба стрімко поширилася в Європі, Азії, Південній Америці та Австралії. Згодом у рамках IPSC почали виділяти окремі напрямки, такі як стрільба з пістолета (IPSC Handgun), стрільба з карабіна (IPSC Rifle), стрільба з гладкоствольної зброї (IPSC Shotgun) та стрільба з карабіна під пістолетні набої (IPSC Pistol Caliber Carbine) [13; 14].

В Україні перші осередки практичної стрільби почали з'являтися на початку 1990-х років, вже після здобуття державної незалежності. Офіційний розвиток дисципліни пов'язують зі створенням Федерації практичної стрільби України (ФПСУ). Ця організація є визнаним національним представником в IPSC. З 2000-х років українські спортсмени активно беруть участь у міжнародних турнірах, а починаючи з 2010 року в Україні регулярно проводяться національні чемпіонати з практичної стрільби з пістолета, карабіна та гладкоствольної рушниць [14].

Сьогодні практичну стрільбу в Україні слід розглядати не тільки як спортивну дисципліну, а й як важливий та ефективний елемент підготовки працівників правоохоронних органів, військовослужбовців, а також цивільних громадян [3; 5; 12]. Зараз, враховуючи безпекі виклики для нашої держави, цей вид спорту отримав додатковий розвиток та увагу, оскільки формує навички, які мають велике практичне значення [3].

Одним з ефективних важелів розвитку будь-якого виду спорту є змагання. Змагальна діяльність у практичній стрільбі ґрунтується на системі принципів, які розроблені та закріплені у правилах Міжнародної конфедерації практичної стрільби (IPSC). Вони визначають підхід до організації вправ, критерії оцінювання та класифікації. Ключовими серед них є принципи «точність – потужність – швидкість», а також зобов'язання у дотриманні правил безпеки та рівних умов для всіх спортсменів [10; 13; 14].

Принцип точності полягає у влучанні в мішені з максимальною ефективністю. Кожна мішень має розподіл на зони (A, C, D), де зона «A» дає найбільшу кількість очок. Невлучання або влучання поза контуром карається штрафними балами. Таким чином, точність є фундаментом результату, але не може розглядатися ізольовано від інших складових [10].

Другим розглянемо принцип потужності. Для участі у змаганнях використовується патрон, що відповідає певному фактору потужності (Power Factor). Він обчислюється як добуток маси кулі (в грамах) та швидкості (у футах за секунду), поділений на 1000. Існують категорії Major і Minor, які впливають на кількість очок, нара-

хованих за влучання в менш цінні зони мішені. Таким чином, потужніший набій може частково компенсувати похибки у точності, однак вимагає від спортсмена більшої майстерності контролю зброї [10].

Принцип швидкості полягає у тому, що фінальний результат учасника змагань обчислюється за формулою із назвою «хіт-фактор» (hit factor). Він обчислюється наступним чином: $HF = \text{points/time}$ (кількість очок, поділена на час виконання вправи). Тобто, тут важливо не лише максимально точно влучити у мішені, а й зробити це якомога швидко. Швидкість визначається часом, за який спортсмен виконує вправу [10].

Головна особливість практичної стрільби полягає в тому, що жоден із принципів одноосібно не є визначальним. Лише збалансоване поєднання точності, потужності та швидкості дозволяє досягти високого спортивного результату. Саме цей баланс відрізняє практичну стрільбу від класичних дисциплін, де основний акцент робиться виключно на точності [1; 2].

Надзвичайно важливо відзначити, що під час проведення змагань велику увагу приділяють дотриманням правил безпеки:

- зброя завжди вважається зарядженою;
- дуло має бути спрямоване лише у безпечному напрямку;
- палець перебуває на спусковому гачку тільки під час прицілювання;
- під час пересування зброя має залишатися під контролем.

Порушення правил безпеки веде до дискваліфікації, незалежно від спортивних досягнень [10].

Проаналізувавши літературні джерела та інтернет-ресурси міжнародної та національної федерацій практичної стрільби, ми дійшли висновку, що у практичній стрільбі, як і в інших видах спорту, є чіткий розподіл змагань. На основі цих даних пропонуємо схему розподілу різновидів змагань у практичній стрільбі (Рис. 1) [4; 7; 10; 14].

Виокремлюємо такі основні риси змагальної діяльності у практичній стрільбі: розподіл учасників

змагань за віком, статтю, рівнем підготовки, професійною приналежністю, видом та класом зброї, дивізіонами, масштабом змагань (рівнем), за формою заліку (індивідуальні, індивідуально-командні та командні), за кількістю пострілів, за характером організації (відкриті, закриті, показові) та за вирішенням завдань (підготовчі, відбіркові тощо). Такий підхід в організації змагальної діяльності забезпечує рівні умови для спортсменів і дає можливість оцінювати результати об'єктивно [10].

Отже, як видно із запропонованої таблиці, змагальна діяльність у практичній стрільбі досить широка. Перш за все, необхідно виділити та охарактеризувати зброю, яка використовується у змагальній діяльності з практичної стрільби.

Ми виявили, що в цьому виді стрілецького спорту змагання проводяться окремо з малокаліберною зброєю, пневматичною (або страйкбольною) та основною вогнепальною зброєю [5; 10; 11; 13]. Найбільш популярною у практичній стрільбі є вогнепальна зброя (Centerfire). Натомість пневматична та малокаліберна зброя активно використовується для підготовки юних спортсменів (наприклад, стрілецький хортинг). Слід зазначити, що вогнепальна зброя користується великим попитом у країнах Азії, де закони, які регулюють зберігання та використання вогнепальної зброї, набагато суворіші, ніж в Америці чи в країнах Європи [11; 12].

Крім того, кожен з цих видів зброї ділиться на класи зброї, які своєю чергою розділяються на дивізіони.

Розподіл у системі дивізіонів (Divisions) полягає у встановленні чітких технічних вимог до зброї учасників змагань. Це забезпечує дотримання принципу справедливості і дозволяє спортсменам змагатися на рівних, навіть якщо вони мають різні моделі зброї [6; 9; 10].

Варто зазначити, що у кожному дивізіоні дозволено лише визначені моделі (або ТТХ) зброї та аксесуарів. Модифікація чи використання обладнання, що надає перевагу, заборонені. Розподіл дивізіонів існує для всіх дисциплін IPSC (пістолет, карабін, РСС), але вимоги, кількість та їх види можуть відрізнятися [7; 8; 10].

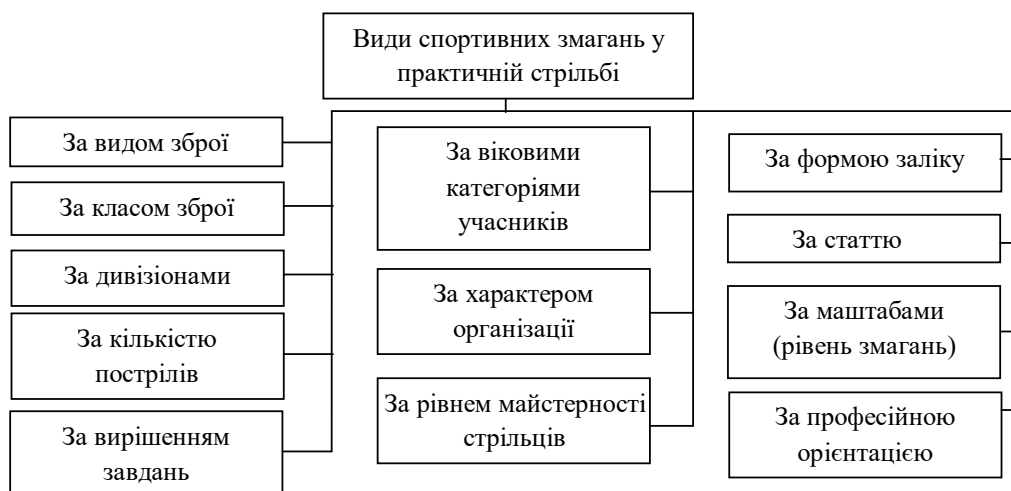

Рис. 1. Основні ознаки різновидів змагань у практичній стрільбі

Поділ на дивізіони має кілька ключових функцій, а саме: забезпечення рівних умов змагань між спортсменами, стимулювання розвитку технічної культури стрільби, надання можливості кожному спортсмену обрати дивізіон відповідно до своїх фінансових можливостей та технічних уподобань, сприяння розширенню географії та кількості учасників змагань [7; 10].

Підбиваючи підсумки, варто наголосити, що система дивізіонів у практичній стрільбі – це не лише технічна регламентація, а й інструмент, що формує спортивну конкуренцію, роблячи її більш чесною та збалансованою.

Слід зауважити, що малокаліберна (Rimfire) зброя має дві дисципліни: Handgun .22LR та Mini Rifle. Зі свого боку Handgun .22LR поділяється на три дивізіони, а саме: відкритий (Open), стандартний (Standard) та класичний (Classic). Mini Rifle має всього два дивізіони – відкритий (Open) та стандарт (Standard) (Рис. 2) [7; 8; 10].

У практичній стрільбі з пневматичної/страйкбольної (Action Fire) зброї є 3 дисципліни, а саме: пневматичний пістолет (Action Fire Handgun), в якому є 5

дивізіонів – Open, standard, Classic, Production Optics Production, пневматичний карабін (Action Fire Rifle), який має 2 дивізіони – Semi Auto Open Semi Auto Standard, та пневматичний карабін під пістолетний патрон (Action Fire PCC), який має також 2 дивізіони – AA PCC Optics, AA PCC Iron. (рис3.) [7; 10].

Як ми вже згадували, найбільш популярною видом зброї є вогнепальна класу пістолет. Станом на сьогодні тут найбільший розподіл дивізіонів (6 дивізіонів) та й в цілому проводиться найбільша кількість змагань різних рівнів [9]. Також хочемо зауважити на те, що згідно з офіційними правилами IPSC затвердженої сталої дистанції стрільби не зафіксовано [7]. Натомість існують рекомендації діапазонів дистанцій, які рекомендовані для кожного класу зброї, та дивізіону. Так, для пістолету діапазон становить від 3 до 50 метрів, а для карабіну – від 5 до понад 300 метрів [7; 10].

Отже, хочемо виділити такі основні чотири класи зброї у дисципліні Centerfire: пістолет (IPSC Handgun), карабін (IPSC Rifle), гладкоствольні рушниці (IPSC Shotgun), карабіни під пістолетний патрон (PCC) [7; 8; 14].

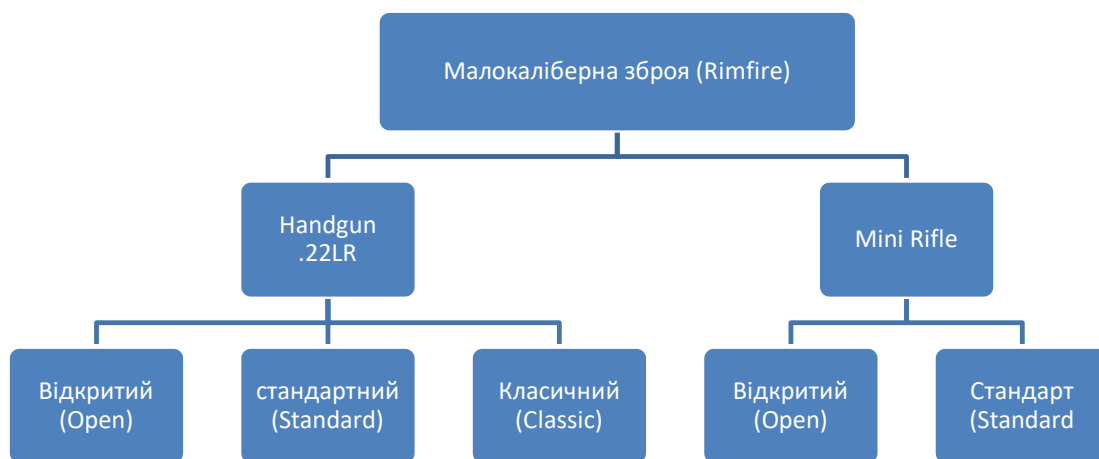

Рис. 2. Схема розподілу дивізіонів у дисциплінах практичної стрільби з малокаліберної зброї

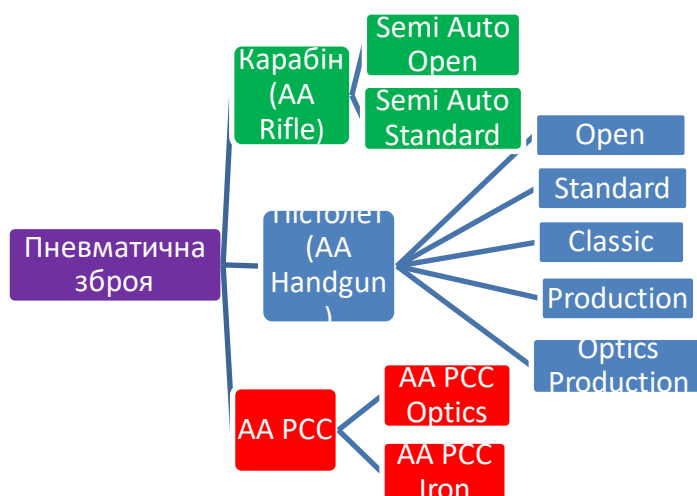

Рис. 3. Схема розподілу дивізіонів у дисциплінах практичної стрільби з пневматичної зброї

Для практичної стрільби з карабіна (IPSC Rifle) характерним є застосування в основному набоїв 5,56×45 мм та 7,62×39 мм. Найпопулярнішими платформами вважають: AR-15, АК-похідні системи, сучасні болтові гвинтівки для Manual Action Division. Тут стрільці широко використовують оптичні приціли з кратністю для стрільби на дальні дистанції. У цій дисципліні існує 4 дивізіони: Manual Action Contemporary, Manual Action Bolt, Semi Auto open, Semi Auto Standard [7; 8].

У практичній стрільбі, як правило, використовується гладкоствольна зброя (IPSC Shotgun) 12-го калібру. Всього тут є 4 дивізіони: Standard, Standard Manual, Open та Modified. У Standard Division, зазвичай, це напівавтомати, а у Standard Manual – помпові дробовики [7; 8].

Наступним класом зброї є карабіни під пістолетний патрон (PCC). Найпопулярніші платформи – це AR-9, CZ Scorpion EVO, SIG MPX. Особливість цієї зброї полягає у поєднанні динаміки пістолетної стрільби із більшою стабільністю завдяки довшому стволу. Цей клас зброї ділиться на два дивізіони – Iron та Optics [7; 8;10].

IPSC Handgun, або пістолет, є основною та найпопулярнішою дисципліною у практичній стрільбі. Зазвичай тут використовують як серійні моделі (Glock, CZ, SIG Sauer), так і високоспеціалізовані спортивні пістолети (STI, Tanfoglio, 2011-платформи). Також варто зауважити, що в деяких дивізіонах (open) є певні модифікації, які стосуються прицільних пристроїв, магазинів тощо. Станом на сьогодні тут найбільший розподіл дивізіонів, а саме: Open, Classic, Standard, Production, Production Optics Revolver. В цілому, тут проводиться найбільша кількість змагань різних рівнів [7;10].

Констатуємо, що згідно з офіційними правилами IPSC, розподіл спортсменів за віком відбувається таким чином [7;10]:

- юніори (Juniors, 16-18 років) – учасники, які ще не досягли 18 років на перший день проведення змагань;
- суперюніори (super juniors, до 14 років) – це учасники, які не досягли 14 років на перший день змагань;
- дорослі (Adults, 18-49 років) – основна і найбільш чисельна група, де змагається більшість спортсменів;
- сеньйори (Seniors, 50-59 років) – окрема категорія для спортсменів, які досягли 50-ти років; створена для того, щоб досвідчені стрільці могли продовжувати активну змагальну діяльність, не конкуруючи безпосередньо з молодими спортсменами;
- суперсеньйори (Super Seniors, 60+ років) – категорія для учасників старше 60-ти років; запроваджена з метою підтримки довготривалої спортивної активності та врахування вікових фізіологічних особливостей людей;
- гранд-сеньйори (grand seniors, 70+ років) – категорія для учасників, яким більше 70-ти років [7; 10].

Слід зауважити, що в більшості міжнародних змагань прийнято використовувати саме такий розподіл, проте він може і змінюватися. Це залежить від кількості учасників у певній віковій групі: якщо їх буде

не більше п'яти чоловік, то розподіл спортсменів змінюють (наприклад, якщо всього зареєстровано лише 2-х учасників у групі «суперюніори», то їх переведуть у категорію «юніори»). Розподіл може залежати також і від федерації, яка проводить змагання. Так, у правилах Федерації практичної стрільби України зареєстровано такий віковий розподіл [14]:

- 1) мінікадети, мінікадетки – це учасники віком 10-12 років (змагання у цій віковій категорії проводять лише з пневматичним пістолетом);
- 2) кадети, кадетки – це учасники віком 13-15 років;
- 3) юніори, юніорки – це учасники віком 16-18 років;
- 4) молодь (чоловіки, жінки) – це учасники віком 19-21 років;
- 5) дорослі (чоловіки, жінки) – це учасники віком 22-60 років.
- 6) ветерани (чоловіки та жінки) – це учасники віком від 60 років та старші.

Окрім вікового поділу, існують додаткові категорії учасників, які діляться за гендерними ознаками, рівнем стрільця та професійною приналежністю [7; 9; 14].

Так, змагання з практичної стрільби за гендерними ознаками бувають серед жінок (Lady/ Lady Senior), серед чоловіків та змішані (Overall).

Популярними є змагання серед людей, чия професійна діяльність безпосередньо пов'язана із використанням зброї. Тому часто проводять окремі заліки для військовослужбовців, працівників силових структур, спецпризначенців тощо.

Важливим та унікальним аспектом у змагальній діяльності є класифікаційна система IPSC (IPSC Classification System, ICS). Її запровадили для того, щоб стандартизувати рівень учасників у міжнародних змаганнях. Вона базується на виконанні класифікаційних вправ (Classifiers), які є стандартизованими та уніфікованими вправами стрільби з певним класом зброї. За виконання цих вправ спортсмени на основі їх результатів отримують рейтинг та розподіл до певного класу. Згідно з офіційними правилами IPSC станом на сьогодні існує 6 класів спортсменів за рівнем їх підготовленості [7; 10]:

- Grand Master (GM) – 95-100% від еталонного результату;
- Master (M) – 85-94%;
- A Class – 75-84%;
- B Class – 60-74%;
- C Class – 40-59%;
- D Class – до 39%.

Ця система дозволяє порівнювати спортсменів у глобальному масштабі та створює умови для поступового спортивного зростання.

Таким чином, класифікація спортсменів у практичній стрільбі є багаторівневою: вона враховує вік, стать, професійну приналежність та реальний рівень стрілецької майстерності. Це робить змагальну діяльність справедливою, динамічною та відкритою для широкого кола учасників.

Важливим елементом у системі змагань у практичній стрільбі є чітка ієрархічна структура [9; 10]. Між-

народна конфедерація практичної стрільби за масштабом поділила змагання на 5 рівнів: від клубних змагань на першому рівні до Чемпіонатів світу на останньому рівні. Це дозволяє спортсменам починати з локальних стартів і поступово підійматися до міжнародних чемпіонатів, здобуваючи досвід та підвищуючи спортивну кваліфікацію.

Цю ієрархію запровадили для вирішення одразу декількох завдань, а саме: для забезпечення поступового розвитку спортсменів від клубних стартів до змагань міжнародного рівня, стимулювання розвитку національних федерацій, забезпечення прозорої рейтингової системи, уніфікації правил на всіх рівнях змагань, забезпечення адекватного розподілу спортсменів із врахуванням їхньої майстерності.

В українському контексті ця система дозволила сформувати потужну спільноту стрільців: від аматорів, що змагаються у клубах, до майстрів, які представляють Україну на світовій арені.

Отже, існує 5 рівнів змагань: I рівень – клубні змагання, II – регіональні змагання, III – національні змагання, IV – континентальні змагання та V – Чемпіонати світу (world shoot) [4; 8; 10].

Для змагань першого рівня характерними є такі особливості: турніри організовуються на базі місцевих стрілецьких клубів, в основному учасниками турнірів стають члени клубу (особливо початківці), вправи на турнірах відносно прості, з невеликою кількістю мішеней. Головною метою проведення цих змагань є ознайомлення новачків з правилами та формування початкового досвіду [7].

Для другого рівня змагань характерним є те, що вони проводяться офіційно під егідою національної федерації. У змаганнях бере участь більша кількість учасників з різних клубів. Вправи відзначаються вищою складністю, з більшою кількістю мішеней, при цьому кількість вправ зростає до 8-12. Результати спортсменів враховують у національному рейтингу і можуть використовуватися як результати відбіркових та підготовчих змагань до національних чемпіонатів [7].

Наступним рівнем є рівень національних чемпіонатів (III). Це змагання загальнодержавного масштабу, адже учасники борються за титули чемпіонів країни. Тут вже є декілька різних видів дивізіонів та категорій, кількість вправ не може бути меншою, ніж 12. На таких чемпіонатах мають бути присутні сертифіковані судді [7; 10]. Прикладом змагань цього рівня є Чемпіонат України з практичної стрільби (пістолет, гвинтівка), в якому щороку беруть участь найсильніші спортсмени нашої держави [4; 14].

Наступний IV рівень – це континентальні чемпіонати та інші великі міжнародні змагання (Чемпіонат Європи, Чемпіонат Скандинавських країн тощо). Основними ознаками змагань цього рівня є широка географія спортсменів. Кількість вправ може сягати 20-и [7].

Найвищий V рівень – це чемпіонати світу (World Shoot). Ці змагання проводять один раз у три роки з кожної дисципліни (карабін, пістолет, РСС, гладкоствольна

рушниця). Вправи дуже різноманітні та складні, серед яких є як короткі, так і довгі (за кількістю пострілів). Участь беруть найкращі спортсмени світу. Відповідно, саме в ході цих змагань здобувається найвище звання у практичній стрільбі – чемпіон світу [7; 10].

Таким чином, рівні змагань IPSC формують чітку структуру спортивного зростання та створюють умови для чесної конкуренції.

Наступною особливістю змагальної діяльності у практичній стрільбі є велика варіативність вправ. Вони, як правило, імітують динамічні та змінні ситуації, наближені до реальних бойових умов. На відміну від класичних стрілецьких дисциплін, де використовуються стандартизовані дистанції, мішені та позиції, у змаганнях IPSC передбачена комбінація різних видів мішеней, положень і сценаріїв [7; 10].

На нашу думку, основними категоріями вправ у будь-якій дисципліні практичної стрільби є вправи на кількість пострілів. Їх прийнято ділити на види: короткі, середні та довгі [7; 14]. Наголошуємо, що мова йде не про дистанцію, яку слід подолати стрільцю, та не про дистанцію від стрільця до мішеней, а саме про кількість пострілів.

Першими розглянемо короткі вправи (Short Courses). Їх частіше застосовують у змаганнях I та II рівнів. Мета полягає у перевірці швидкісної реакції та техніки виконання вправ у простих умовах (тобто вони є підвідні). Тут виконують не більше 12-и пострілів у декілька мішеней. Виконання вправи є нетривалим у часі. Як приклад – вправа «серія швидких пострілів по статичних й рухомих мішенях із різних позицій» [7; 10; 14].

Наступними розглянемо середні вправи (Medium Courses). Тут вже обсяг пострілів сягає кількості від 13-и до 24-х, мішені розташовані на різних дистанціях. Цьому виду вправ притаманна більша динаміка, яка полягає у активному переміщенні стрільця з позиції до позиції. Найчастіше ці вправи використовують на змаганнях II та III рівнів [14].

Останніми розглянемо довгі вправи (Long Courses). Тут кількість пострілів сягає від 25-и до 32-х. Спортсмен повинен подолати маршрут з декількома стрілецькими позиціями, з мішенями на різних дистанціях і комбінованими завданнями. Причому присутні мішені як рухомі, так і статичні декількох видів (попери, силуєтні). Такі вправи вважаються найбільш видовищними та найскладнішими, адже вимагають високої майстерності спортсменів [14]. Саме тому такі вправи використовують на змаганнях вищого рівня (від III до V).

Окрему групу становлять класифікаційні вправи, які мають фіксовану структуру та використовуються для визначення рейтингу спортсменів у системі ICS (IPSC Classification System). Вони дозволяють порівнювати результати у глобальному масштабі [7; 14].

Висновки. Практична стрільба як вид спорту посідає особливе місце серед сучасних стрілецьких дисциплін. Її змагальна діяльність поєднує елементи динаміки, точності, технічної та комплексної фізичної підготовки спортсменів. На відміну від відносно статичних стрілецьких дисциплін, IPSC зосереджує увагу

на максимально реалістичних і варіативних умовах, що відтворюють можливі сценарії застосування зброї у бойових умовах.

Нами запропоновано авторську схему основних ознак різновидів змагань у практичній стрільбі. Описано структуру змагань у практичній стрільбі. В ході дослідження виявлено, що поділ змагань з практичної стрільби здійснюється за такими ознаками: за видом зброї, класом зброї, дивізіонами, масштабом (рівень

змагань), за характером організації, спортивною майстерністю стрільців, за гендерним, віковим, профорієнтаційним розподілом, за кількістю пострілів, формою заліку, вирішенням завдань.

Охарактеризовано основні особливості проведення та поділу змагань у практичній стрільбі з усіх видів зброї. Також у роботі описано історичні аспекти виникнення змагальної діяльності практичної стрільби у світі.

Література:

1. Виноградський Б., Демічковський А. Теорія і методика спортивної стрільби з пістолета : навч. посіб. Львів : ЛДУФК ім. І. Боберського, 2022. 169 с.
2. Виноградський Б., Демічковський А., Шило О. Перспективи розвитку стрілецького спорту в Україні. *Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті* : матеріали XIX Міжнар. наук. конф., Львів–Берегове, 2024. С. 124–126.
3. Федоров В. В., Піскунова О. Б. Роль практичної стрільби в системі вогневої підготовки поліцейських: психологічна складова. *Law and Safety*. 2021. Т. 1 (80). С. 67–71.
4. Що таке прикладна стрільба? URL: <https://ipsc.org.ua/shho-take-praktychna-strilba/> (дата звернення: 27.08.2025).
5. Anderson S. Refinement and repetition: Dry-fire drills for dramatic improvement. Target Barn, 2015.
6. Enos B. Practical shooting: Beyond fundamentals. Zediker Publishing, 2000.
7. International Practical Shooting Confederation. Official rulebooks URL: <https://www.ipsc.org> (дата звернення: 01.09.2025).
8. International Practical Shooting Confederation. IPSC URL: <https://www.ipsc.org> (дата звернення: 13.08.2025).
9. International Practical Shooting Confederation. IPSC news URL: <https://www.ipsc.org/ipsc-news-2/> (дата звернення: 14.09.2025).
10. International Practical Shooting Confederation. IPSC rule books URL: <https://www.ipsc.org/ipsc-rules/rule-books/> (дата звернення: 14.08.2025).
11. Jinghua Z., Bo Z. A new exploration on practical shooting teaching method of pistol. *Journal of Military Sports*. 2007. № 82. С. 40–42.
12. Liu H. An exploration on the evolution and future of practical shooting teaching in IPSC. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*. 2024. Т. 33. С. 246–251.
13. Practical Shooting Ukraine. Practical shooting – history URL: <https://practical-shooting.org.ua/history/> (дата звернення: 15.08.2025).
14. Practical Shooting Confederation of Ukraine (IPSC Ukraine). Pravyla ta polozhennia URL: <https://ipsc.org.ua>
15. Wolfe A. A., The effects of innovative shotgun shooting methods on collegiate shotgun shooters. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*. 2018. Т. 7, № 3. С. 57–65.
16. International Practical Shooting Confederation. What is IPSC? URL: <https://www.ipsc.org/what-is-ipsc/> (дата звернення: 01.09.2025).
17. International Practical Shooting Confederation. World shoot reports (IPSC World Championships, 2017–2022) URL: <https://www.ipsc.org/results> (дата звернення: 09.09)

References:

1. Vynohradskyi, B., & Demichkovskyi, A. (2022). *Teoriia i metodyka sportyvnoi strilby z pistoleta: Navchalnyi posibnyk* [Theory and methods of sport pistol shooting: Textbook]. Lviv: LDUFK im. Ivana Boberskoho. [in Ukrainian]
2. Vynohradskyi, B., Demichkovskyi, A., & Shylo, O. (2024). *Perspektyvy rozvytku striletskoho sportu v Ukraini* [Prospects for the development of shooting sport in Ukraine]. In *Modeliuvannia ta informatsiini tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni i sporti: XIX Mizhnarodna naukova konferentsiia* (pp. 124–126). Lviv–Berehove. [in Ukrainian]
3. Fedorov, V. V., & Piskunova, O. B. (2021). *Rol praktychnoi strilby v systemi vohnevoi pidhotovky politseiskikh: psykhologichna skladova* [The role of practical shooting in the system of police firearms training: Psychological component]. *Law and Safety*, 80(1), 67–71. [in Ukrainian]
4. Practical Shooting Confederation of Ukraine. (n.d.). *Shcho take prykladna strilba?* [What is practical shooting?]. <https://ipsc.org.ua/shho-take-praktychna-strilba/> [in Ukrainian]
5. Anderson, S. (2015). *Refinement and repetition: Dry-fire drills for dramatic improvement*. Target Barn.
6. Enos, B. (2000). *Practical shooting: Beyond fundamentals*. Zediker Publishing.
7. International Practical Shooting Confederation. (n.d.). *Official rulebooks*. IPSC. <https://www.ipsc.org>
8. International Practical Shooting Confederation. (n.d.). *IPSC*. <https://www.ipsc.org>
9. International Practical Shooting Confederation. (n.d.). *IPSC news*. IPSC. <https://www.ipsc.org/ipsc-news-2/>
10. International Practical Shooting Confederation. (n.d.). *IPSC rule books*. IPSC. <https://www.ipsc.org/ipsc-rules/rule-books/>
11. Jinghua, Z., & Bo, Z. (2007). *A new exploration on practical shooting teaching method of pistol*. *Journal of Military Sports*, 82, 40–42.
12. Liu, H. (2024). *An exploration on the evolution and future of practical shooting teaching in IPSC*. *Lecture Notes in Education Psychology and Public Media*, 33, 246–251.

13. Practical Shooting Ukraine. (n.d.). Practical shooting – history. <https://practical-shooting.org.ua/history/>
14. Practical Shooting Confederation of Ukraine (IPSC Ukraine). (n.d.). Pravyła ta polozhennia [Rules and regulations]. IPSC Ukraine. <https://ipsc.org.ua> [in Ukrainian]
15. Wolfe, A. A., Smith, J., Brown, P., & Lee, K. (2018). The effects of innovative shotgun shooting methods on collegiate shotgun shooters. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports*, 7(3), 57–65.
16. International Practical Shooting Confederation. (n.d.). What is IPSC? <https://www.ipsc.org/what-is-ipsc/>
17. International Practical Shooting Confederation. (2017–2022). World Shoot reports (IPSC World Championships). <https://www.ipsc.org/results>

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025